

*Стаканов Р.Д.**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ НДДКР В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРСПЕКТИВ УКРАЇНИ

Як показує світова практика, інколи країна, якій бракує власних фінансових ресурсів, все ж таки має можливість здійснити прорив в економічному розвитку і досягти технологічного прориву, якщо вона раціонально використовуватиме національний інтелектуальний потенціал і свій людський капітал. Останні негативні показники української економіки і негативний вплив економічної кризи доводять, що існує потреба в якісному дослідженні і подальшій розробці інноваційної стратегії для України на державному рівні, беручи до уваги відповідний досвід розвинених країн, зокрема, ефективність ведення науково-дослідної діяльності в Україні повинна аналізуватись в контексті прагнення України в перспективі приєднатись до ЄС. Така стратегія повинна включати економічні, законодавчі, інституційні, соціальні, екологічні та організаційні зміни.

На сьогодні співробітництво між Україною та ЄС підтримується на різних рівнях і по різних програмах і стратегіям. Однак, недостатній рівень законодавчих реформ є і надалі серйозною перешкодою для тіснішої співпраці з Європейським Співтовариством і сфера НДДКР не є виключенням в цьому плані.

Для ефективного впровадження в Україні інноваційної системи і створення бази для стійкого економічного зростання України необхідно здійснити ряд кроків, які вже є прийнятими на рівні ЄС в якості стандартів:

1. Збільшення рівня витрат на НДДКР. Навряд чи можна говорити про швидке досягнення Україною показника визначеного в Стратегії ЄС «Європа-2020» про 3% від ВВП витрат на наукові дослідження, оскільки навіть в розвинених країнах більшу частину цих витрат припадає на бізнес структури, при вагомій частці державних витрат, однак вже зараз необхідним є виділяти з державного бюджету на ці потреби не менше 1% від ВВП (в 2010 р. цей показник складає лише 0,4%).

2. Національна інноваційна стратегія повинна прийняти до уваги позитивні моменти Лісабонської стратегії та Європи-2020 в частині сталого розвитку, цілей по рівню зайнятості, зокрема, необхідність підтримувати рівень зайнятості серед осіб у віці від 20 до 64 р. на рівні 75% від загального показника робочої сили в країні.

3. Покращення дослідницького середовища через створення нових дослідницьких центрів, сприяння і підтримка співробітництва між університетами, підприємствами і громадськими організаціями.

4. Усунення адміністративних перепон для малого та середнього бізнесу і отримання, таким чином, більшої кількості мобільних інвесторів.

5. Захист прав власності, особливо в частині покращення законодавства у сфері патентування. Україна не є членом Європейської Патентної Служби (ЕПО) і навіть не співпрацює з нею і це суттєво обмежує конкурентоспроможність України на європейському ринку. З іншого боку, патентні витрати в Україні є навіть вищими аніж в ЄС, оскільки патентні процедури є досить складними.

* кандидат економічних наук, асистент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

6. Створення зручного для користувачів бізнес-середовища. Споживачі на національному ринку повинні мати ширший доступ до сучасних високотехнологічних послуг (інтернет-банкінг, замовлення транспортних послуг через інтернет та інше).

7. Активізація діяльності в рамках спільних програм обміну студентами і дослідниками між Україною та ЄС (такими як програма Еразмус), що повинно забезпечити кращий доступ українських громадян до інформації, щодо надання певних грантів ЄС для ведення наукової діяльності. Це дозволить українським науковцям зробити свій вклад в розробку спільних з ЄС наукових проектів, а також збагатитись додатковими знаннями, що принесе вигоду обом сторонам, а отже є економічно доцільною та перспективною сферою співпраці для обох сторін.

Важливим для подальшого розвитку науково-дослідної діяльності в Україні є створення єдиного дослідницького простору. Всі національні програми, державні і університетські дослідження повинні бути поєднанні в єдину мережу з метою забезпечення доступу до попередньо розроблених ідей і зроблених досягнень та винаходів. Відповідні міністерства повинні співпрацювати між собою для усунення проблеми практичного впровадження винаходів і дослідницьких результатів.

Значну увагу уряду слід приділити чотирьом сучасним сферам – нанотехнологіям, біотехнологіям, енергозберігаючому механізму та альтернативній енергетиці, а також інформаційним технологіям. Саме на розвиток цих напрямів повинно спрямовуватись в першу чергу державне фінансування у сфері НДДКР.

Тісна співпраця і обмін досвідом між Україною та ЄС є критично важливою для розвитку ефективної інноваційної стратегії України. Таким чином, Україна отримує вигоду як на національно рівні через зростання конкурентоспроможності і тіснішої співпраці з ЄС загалом, так і на макрорівні, оскільки приватні компанії в Україні отримають більше можливостей для участі в Європейських проектах. Необхідно взяти до уваги досвід Угорщини, Чехії та Польщі як таких країн, які досягли успіху в розвитку наукоємних галузей промисловості за короткий проміжок часу.

Необхідно продовжувати глибшу співпрацю в рамках проектів ERA (Європейського наукового простору), EUREKA (Європейське агентство з координації досліджень) та COST (Програма Європейського співробітництва в сфері науки і технології). Українські підприємства повинні бути більш інтегрованими в Європейські Технологічні Платформи, які є досить ефективними в рамках ЄС. Особлива увага повинна приділятися реформам у вищій освіті, виведенням її на рівень стандартів країн ЄС.

Всі ці заходи дозволять збільшити кількість науковців, що задіяні в процесі інноваційної діяльності, перелік запатентованих винаходів в Україні, зросте кількість підприємств, що створюють новий високотехнологічний продукт на національному ринку при загальному підвищенні конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному ринку, загальному зростанню обсягів інвестицій в інноваційні проекти, зменшення кількості науковців, які змушені залишати Україну для продовження роботи закордоном.